СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

Международна научна конференция

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКИТЕ НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ XXI ВЕК

Свищов, 22 ноември 2024 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 80 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2024

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

Международна научна конференция

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКИТЕ НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ XXI ВЕК

Свищов, 22 ноември 2024 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 80 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2024

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Марин Маринов – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов
Проф. д.б.н. Диана Петкова – Председател на Съюза на учените в България
Проф. д-р Атанас Атанасов – Зам. ректор „Научноизследователска дейност и развитие на кадрите“ на СА „Д. А. Ценов“
Доц. д-р Красимира Славева – Председател СУБ – клон Свищов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Любка Илиева
Гл. ас. д-р Зоя Иванова

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Атанас Атанасов
Членове:
Проф. д-р Анета Денева
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Доц. д-р Любка Илиева
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Галина Чиприянова
Full Professor Carlos Coelho, PhD
Full Professor Jan Polowczyk, PhD
Full Professor Тадија Ђукић, PhD
Assoc. Prof. Tatiana Manasterska, PhD

НАУЧНИ СЕКРЕТАРИ

Доц. д-р Любка Илиева
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2522-2 - Печатно
ISBN 978-954-23-2523-9 - Онлайн

СЪДЪРЖАНИЕ

ИКОНОМИКС, ФИНАНСИ, ЗАСТРАХОВАНЕ, СОЦИАЛНО ДЕЛО

ОБЕКТ, ЦЕЛ И РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА СЪВРЕМЕННОТО НАЦИОНАЛНО СТОПАНСТВО
Проф. д.ик.н Росица Чобанова 7

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА ЕНЕРГИЙНАТА СИГУРНОСТ
Проф. д-р Андрей Захариев, докт. Илиан Илчев 15

PARALLEL ANALYSIS OF THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE LARGE LISTED COMPANIES FROM THE TOURISM SECTOR
Prof. Stefan Simeonov, PhD, PhD student Alexey Gudev 22

МОДЕЛЪТ ЗА АНАЛИЗ „ДЮ ПОНТ“ КАТО ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ОЦЕНКА НА ДЕЙНОСТТА НА ЖИВОТОЗАСТРАХОВАТЕЛНИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Венцислав Василев 32

ЗА ЛИПСВАЩАТА ВРЪЗКА МЕЖДУ ДАНЪЧНАТА АВТОНОМНОСТ НА ОБЩИНИТЕ И МЕСТНАТА СТОПАНСКА АКТИВНОСТ
Доц. д-р Людмил Найденов 41

ВЛИЯНИЕ НА НАРАСТВАЩАТА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ЖИВОТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ГРАЖДАНИ ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ГРИЖИ
Доц. д-р Николай Нинов 49

ПАЗАРНИ ОСОБЕНОСТИ НА ПРОМЯНАТА НА УЧАСТИЕТО НА ОСИГУРЕНИТЕ ЛИЦА ВЪВ ФОНДОВЕТЕ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНО ДОБРОВОЛНО ПЕНСИОННО ОСИГУРЯВАНЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Пламен Йорданов, гл. ас. д-р Маргарита Николова 58

ПРОБЛЕМИ В РАЗВИТИЕТО НА ЗАСТРАХОВАНЕТО „КАСКО НА МПС“ НА БЪЛГАРСКИЯ ЗАСТРАХОВАТЕЛЕН ПАЗАР
Доц. д-р Румен Ерусалимов 66

РОЛЯТА НА ВИСШЕТО ИКОНОМИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ФОРМИРАНЕТО И ПОВИШАВАНЕТО НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНАТА ГРАМОТНОСТ
Гл. ас. д-р Анелия Панева 73

АНАЛИТИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ТОП 10 НА HEALTHTECH СТАРТЪПИТЕ В БЪЛГАРИЯ (СПОРЕД КЛАСАЦИИТЕ НА TRACXN)
Гл. ас. д-р Валентина Нинова 80

РАЗВИТИЕ И СЪСТОЯНИЕ НА ОСИГУРЯВАНЕТО В УНИВЕРСАЛЕН ПЕНСИОНЕН ФОНД В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Йордан Йорданов 91

ПАЗАРЪТ НА ТРУДА И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД УМЕНИЯТА НА РАБОТНАТА СИЛА
Гл. ас. д-р Таня Илиева 100

СТРЕС ТЕСТ НА ПУБЛИЧНИ ПРЕДПРИЯТИЯ ЧРЕЗ ALTMAN'S Z-SCORE МОДЕЛ
Ас. д-р Силвия Заркова 105

АНАЛИЗ НА СТРУКТУРАТА НА СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ НА БАНКОВИЯ СЕКТОР В КОНТЕКСТА НА РЕГУЛАТОРНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ БАЗЕЛ III
Д-р Беатрис Любенова 111

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ПАРАМЕТРИ НА ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР - СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ
Докт. Васил Василев 123

ШОКОВИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ НА ПАНДЕМИЯТА ВЪРХУ ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА В БЪЛГАРИЯ И ЕС – ЕМПИРИЧНИ СВИДЕТЕЛСТВА
Докт. Горян Милев 131

ИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ЕВОЛЮЦИЯ НА ДАНЪЧНАТА ОСНОВА В АГРАРНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ – ЕМПИРИЧНИ СВИДЕТЕЛСТВА
Докт. Ивайло Здравков 141

СЪСТОЯНИЕ НА ГЛОБАЛНИЯ ПАЗАР НА НЕДВИЖИМИ ИМОТИ - ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Докт. Пламен Илиев 150

ИКОНОМИЧЕСКИ ОСНОВАНИЯ ЗА ДЪРЖАВНАТА НАМЕСА: МОДЕЛИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ И COVID-19
Докт. Станислав Младенов 159

РЕГИОНАЛНА КОНВЕРГЕНЦИЯ И ДИВЕРГЕНЦИЯ НА ЦЕНОВИТЕ РАВНИЩА НА НЕДВИЖИМИТЕ ИМОТИ В БЪЛГАРИЯ: ДИНАМИКА И ТЕНДЕНЦИИ
Докт. Цондю Цондев 169

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, АНАЛИЗ, СТАТИСТИКА

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА СЧЕТОВОДНО ОТЧИТАНЕ НА СПЕЦИФИЧНИТЕ ПРИХОДИ В ПЕНСИОННООСИГУРИТЕЛНИТЕ ДРУЖЕСТВА
Проф. д-р Атанас Атанасов 183

NEAR-EXACT DISTRIBUTIONS AND FINITE FORM REPRESENTATIONS: PROBLEMS THEY CAN SOLVE
Full Professor, Ph.D. & Hab., Carlos A. Coelho 190

НОРМАТИВНАТА РЕГЛАМЕНТАЦИЯ ОТНОСНО ОПОВЕСТЯВАНЕТО НА НЕФИНАНСОВА ИНФОРМАЦИЯ КАТО ПРЕДПОСТАВКА ЗА НАДЕЖДНА ОЦЕНКА НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БАНКИТЕ
Доц. д-р Венцислав Вечев 198

SUSTAINABILITY REPORTING CHALLENGES IN THE CONTEXT OF CHANGES IN ACCOUNTING LEGISLATION
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD,
Assoc. Prof. Mihail Chipriyanov, PhD 204

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ ПРИ ОБУЧЕНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова 211

ПРОБЛЕМИ ПРИ ОТЧИТАНЕ НА ПРИХОДИТЕ И РАЗХОДИТЕ ПО ДОГОВОРИ ЗА СТРОИТЕЛСТВО
Доц. д-р Диана Крумова 218

COMPARATIVE ANALYSIS OF FINANCIAL INCLUSION IN ROMANIA, BULGARIA, AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA THROUGH THE FINANCIAL INCLUSION INDEX OF TRADITIONAL AND FINTECH SERVICES
Assoc. Prof. Eduard Hîrbu, PhD, Hîrbu Ana 226

ИКОНОМИЧЕСКИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Красимира Славева..... 235

СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА СЕЗОННИТЕ КОЛЕБАНИЯ В ПОСЕЩЕНИЯТА НА БЪЛГАРСКИ ГРАЖДАНИ В ЧУЖБИНА
Доц. д-р Пламен Петков, докт. Пламена Колева 247

ДОКЛАДВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА БИЗНЕСА – СЪДЪРЖАНИЕ И АКТУАЛНИ НАСОКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
Доц. д-р Радосвета Кръстева-Христова 257

ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ПРИЕМА НА СТУДЕНТИ ПО АДМИНИСТРАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ И ИКОНОМИКА ЗА УЧЕБНАТА 2023 – 2024 ГОДИНА В Р БЪЛГАРИЯ
доц. д-р Росица Колева 266

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОДИТОРСКИТЕ УСЛУГИ В УСЛОВИЯТА НА ДИГИТАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Силвия Костова 272

ОБЕЗЦЕНКА НА ВЗЕМАНИЯТА ОТ ПРОДАЖБИ В ПРЕДПРИЯТИЯТА
Доц. д-р Слави Генов 280

ВЛИЯНИЕ НА ДАНЪЧНИТЕ НЕСЪОТВЕТСТВИЯ ВЪРХУ ФИСКАЛНАТА СТАБИЛНОСТ
Гл. ас. д-р Жельо Желев 288

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПОСЛЕДИЦИ ОТ ПРИЛАГАНЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИЯ СТАНДАРТ ЗА ФИНАНСОВО ОТЧИТАНЕ 9 В МУЛТИНАЦИОНАЛНИТЕ КОРПОРАЦИИ: СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ
Гл. ас. д-р Кирил Димитров 296

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ОБРАЗОВАНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В КОНТЕКСТА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Ралица Данчева 302

НЕЗАВИСИМОСТТА НА ОДИТНИТЕ КОМИТЕТИ И ВЪТРЕШНИЯ ОДИТ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР В БЪЛГАРИЯ
Докт. Румен Гъбов 308

АНАЛИЗ НА КЛЮЧОВИ АСПЕКТИ ОТ ОРГАНИЗАЦИОННАТА СТРУКТУРА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ
Докт. Цветозария Гатева 316

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ, ПЛАНИРАНЕ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

DIGITAL THREAT ANALYSIS
Professor Serghei Ohrimenco DSc, Associate Professor Lucia Gujuman, PhD, Valeriu Cernei 329

ДИГИТАЛИЗАЦИЯ НА ПОДБОРА НА ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ В БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
Проф. д-р Галина Захариева, докт. Маргарита Николова 336

GENERATION Z IN POLAND AND BULGARIA: CORE VALUES AND LIFE PRIORITIES
Prof. UEP. dr hab. Dariusz Nowak, Assist. Prof. Aleksandar Lichev, PhD, Szymon Nowak..... 344

СЪВРЕМЕННОТО УПРАВЛЕНИЕ НА МАРКЕТИНГОВИЯ ПЕРСОНАЛ – СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМНИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Ваня Григорова 352

ИНТЕЛИГЕНТНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ И РАБОТА В МРЕЖИ
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Доц. д-р Маргарита Шопова..... 360

POSITIVE ASPECTS AND CHALLENGES OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATIONS
Assoc. Prof. Natalia Marinova, PhD..... 368

УСТОЙЧИВО ВНЕДРЯВАНЕ НА ОБУЧЕНИЕ ПО ПРОЕКТ №: 2022-1-BG01-KA220-VET-000089399 „ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТ НА МСП В СЕКТОРА ХОРЕКА ЗА ЕФЕКТИВНО УСВОЯВАНЕ НА ЗНАНИЯ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ (HORECA 5.0)“
Доц. д-р Христо Сирашки..... 375

ИНТЕРЕСИ И МОТИВАЦИОННИ НАГЛАСИ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА МЕНИДЖЪРА
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева..... 382

РОЛЯТА НА СОЦИАЛНИТЕ МЕДИИ В СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИКА: ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ЗА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова 388

ОСОБЕНОСТИ НА МЕЖДУЛИЧНОСТНИТЕ КОНФЛИКТИ В ОРГАНИЗАЦИИТЕ И ТЯХНОТО РАЗРЕШАВАНЕ
Гл. ас. д-р Милен Динков..... 396

СЪЩНОСТ И ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОТВОРЕНИТЕ ИНОВАЦИИ
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов..... 404

ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПЪТЯ НА КЛИЕНТА
Ас. д-р Стелиана Василева 412

PROTECTION OF DOCUMENT-CENTRIC SYSTEMS FROM DIGITAL THREATS
Assistant Ghenadie Belinschi 420

ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ В ГЪВКАВА МЕТОДОЛОГИЯ (SCRUM) НА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Д-р Андрей Йорданов 426

ИКОНОМИКА НА ОТРАСЛИТЕ

УСТРОЙСТВО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ТЕРИТОРИИ – ОСОБЕНОСТИ, РЕГЛАМЕНТИ, ПРОБЛЕМИ
Проф. д-р Гена Велковска 437

КОНЦЕПТУАЛЕН МОДЕЛ ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ ТЕРИТОРИИ В БЪЛГАРИЯ
Проф. д-р Марина Николова..... 446

AN ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND DEVELOPMENT CHALLENGES OF RETAIL AND WHOLESALE BUSINESSES IN UKRAINE
Prof., Doctor of Economics, Olena Khadzhynova, Assoc. Prof., Candidate of Economic Sciences, Larysa Kapranova, Ph. D., Roman Sharanov 456

НЯКОИ ПРАВНИ И ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ ПРИ МЕНИДЖМЪНТА НА СТОПАНСКИТЕ ДВОРОВЕ
Доц. д-р Валери Велковски..... 462

ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ЕВРОПЕЙСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
Доц. д-р Виолета Блажева **473**

ЕКО-ЕФЕКТИВНИ СТРАТЕГИИ
Доц. д-р Елена Йорданова **478**

INNOVATION AND INDUSTRY 5.0 – SOME CONNECTIONS AND OPPORTUNITIES
Assoc. Prof., Iskra Panteleeva, PhD **483**

OPPORTUNITIES FOR INDUSTRIAL BUSINESS DEVELOPMENT THROUGH TECHNOLOGICAL INNOVATIONS
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, PhD, PhD Student Kalin Borisov **491**

ПРОМОТИРАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКАТА ДЕСТИНАЦИЯ ЧРЕЗ ДИГИТАЛНИ ИНОВАЦИИ
Доц. д-р Любка Илиева **499**

ЛОГИСТИЧНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ФИРМАТА, ОРГАНИЗА-ЦИОННАТА ИДЕНТИФИКАЦИЯ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИВОВАРНИ ПРЕДПРИЯТИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов **506**

ПРОУЧВАНЕ НА РЕЛАЦИЯТА МЕЖДУ ДИГИТАЛНИТЕ УМЕНИЯ ЗА ПАЗАРУВАНЕ И РАЗПОЛАГАЕМИТЕ ДОХОДИ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Симеонка Петрова **516**

ИКОНОМИЧЕСКАТА СОЦИОЛОГИЯ В КОНТЕКСТА НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ИКОНОМИЧЕСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПРЕЗ 21 ВЕК
Гл. ас. д-р Ваня Ганева **522**

TRANSFORMATION OF CONSUMER ONLINE PURCHASING BEHAVIOUR IN THE EUROPEAN UNION
Head Assist. Prof. Zoya Ivanova, PhD **529**

METHODS FOR GENERATING INNOVATIONS IN BULGARIAN ENTERPRISES
Head Assist. Prof. Ivaylo Kostov, Ph.D. **537**

РОЛЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИЯ ТУРИЗЪМ
Гл. ас. д-р Павлин Павлов 545

БАРИЕРИ ПРЕД ОТВОРЕНИТЕ ИНОВАЦИИ В МАЛКИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ
Докт. Виктор Маринов 551

HUMAN RESOURCES IN THE AGE OF DIGITALIZATION
PhD Student Denitsa Gharkova-Zaharieva 557

УСТРОЙСТВО НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ТЕРИТОРИИ – ОСОБЕНОСТИ, РЕГЛАМЕНТИ, ПРОБЛЕМИ

Проф. д-р ГЕНА ВЕЛКОВСКА[1]

Резюме: *Според основното им предназначение, определено с концепциите и схемите за пространствено развитие и общите устройствени планове, териториите в страната, според текста на чл. 7, ал. 1 от Закона за устройство на територията (www.lex.bg) са: урбанизирани територии, земеделски територии, горски територии, защитени територии, нарушени територии за възстановяване, територии заети от води и водни обекти, и територии на транспорта.*

Конкретното предназначение на поземлените имоти според регламента на чл. 8 от Закона за устройство на територията се определя с подробния устройствен план.

В земеделските територии предназначението им е в две направления:

а/ за обработваеми земи (ниви, овощни и зеленчукови градини, лозя, ливади и други);

б/ необработваеми земи (пасища, скатове, дерета, оврази и други).

Изискванията към устройството на териториите се определят също с концепции и схеми за пространствено развитие и устройствени планове в съответствие с действащата нормативна уредба (чл. 10, ал. 1 от Закона за устройство на територията).

За осигуряване на целесъобразно устройство, според нормата на чл. 11 от Закона за устройство на територията, поземлените имоти могат да се групират в територии и устройствени зони, които се определят с общите и подробните устройствени планове.

Ключови думи: *територия, устройство на територията, устройствени планове, земеделски територии, устройствени зони, поземлени имоти.*

JEL: K29, Q19

DOI: https://doi.org/10.58861/tae.pcesetfc.2024.53

ARRANGEMENT OF AGRICULTURAL TERRITORIES - FEATURES, REGULATIONS, PROBLEMS

Prof. Dr. GENA VELKOVSKA[2]

Summary: *According to their main purpose, determined by the concepts and schemes for spatial development and the general development plans, the territories in the country, according to the text of Art. 7, para. 1 of the Law on Spatial Development (www.lex.bg), are: urbanized territories, agricultural territories, forest territories, protected territories, disturbed territories for restoration, territories occupied by waters and water bodies, and transport territories.*

[1] gvelkovski@abv.bg, Висше училище по сигурност и икономика - Пловдив

[2] gvelkovski@abv.bg, Higher School of Security and Economics - Plovdiv

The specific purpose of the land properties according to the regulation of Art. 8 of the Law on Spatial Development is determined by the detailed development plan.

In agricultural territories, the purpose is in two directions:

a/ for arable lands (fields, orchards and vegetable gardens, vineyards, meadows and others);

b/ uncultivable lands (pastures, slopes, ravines, ravines and others).

The requirements for the development of territories are determined by concepts and schemes for spatial development and development plans in accordance with the current regulatory framework (Art. 10, para. 1 of the Spatial Development Act.

To ensure appropriate development, according to the norm of Art. 11 of the Spatial Development Act, land properties can be grouped into territories and development zones, which are determined by the general and detailed development plans.

Keywords: *territory, territorial development, development plans, agricultural territories, development zones, land properties*

JEL: K29, Q19

DOI: https://doi.org/10.58861/tae.pcesetfc.2024.53

Въведение

Земеделските територии традиционно са разположени извън границите на урбанизираните територии (населени места, селищни образувания и индустриални паркове извън границите на населените места и селищните образувания).

Върху земеделските територии се извършват различни устройствени мероприятия, в това число застрояване. Застрояването по смисъла на чл. 12, ал. 1 от Закона за устройство на територията, е разполагането и изграждането на сгради, постройки, мрежи и съоръжения в поземлени имоти. Застрояване се допуска само, ако е предвидено с влязъл в сила подробен устройствен план и след като се промени предназначението на земята, когато това се изисква по реда на специален закон. За земеделските територии смяната на предназначението е регламентирана в Закона за опазване на земеделските земи (от чл. 17 до чл. 29 включително).

Нормативната уредба от областта на устройството на територията допуска конкретно за земеделските територии застрояване без промяна на предназначението на поземлените имоти, чиито функции са съвместими с тяхното предназначение. За тази цел е необходимо да се отчетат конкретните и специфични за земеделските територии устройствени правни регламенти и да е наличен подробен устройствен план или виза за проектиране, издадена от главния архитект на общината.

Предмет на разглеждане в доклада са базисните правни регламенти, съотносими към осъществяването на устройствени мероприятия в земеделските територии.

Обект на разглеждане са допустимите параметри и специфични аспекти в застрояването на земеделските територии.

Цел на разработката е да се обосноват някои особености и проблеми в устройството на земеделските територии в Република България, впредвид на техните функции и специфики.

Материали и методи

За целите на изследването са използвани:

- Литературни източници на български автори;
- Нормативни източници (акценти от действащата нормативна уредба);
- Аналитичен инструментариум (нормативен и аналитичен методологичен апарат) и анкетно проучване;
- В тази връзка и за целите на изследването е приложен нормативен анализ, съчетан с анализ на обобщените резултати от авторското анкетно проучване.

Резултати и обсъждане

Устройствени мероприятия в земеделските територии при промяна на предназначението на земеделски земи за неземеделски нужди, според регламента на чл. 17 „а“ от Закона за опазване на земеделските земи могат да се допускат в три случая:

а/ изграждане на обекти на техническата инфраструктура по смисъла на Закона за устройство на територията;

б/ създаване на нови или разширяване строителните граници на съществуващи урбанизирани територии (населени места и селищни образувания);

в/ създаване или разширяване границите на отделни урегулирани поземлени имоти извън строителните граници на съществуващи урбанизирани територии (населени места и селищни образувания).

Без промяна на предназначението на земеделски земи в земеделски територии се разрешава, според регламента на чл.2, ал.1 от Наредба № 19 за строителство в земеделските земи без промяна на предназначението им, застрояване с обекти, свързано с ползването им, чиито функции са съвместими с предназначението на земята, а именно:

а/ при имоти с площ до 10 декара – на едноетажни селскостопански постройки за съхранение на селскостопанска продукция и инвентар, в това число и помещение за обитаване в тях;

б/ при имоти с площ над 10 декара – на селскостопански сгради, постройки и съоръжения за съхранение на растителна и животинска продукция и отглеждане на животни, включително инженерни мрежи и съоръжения за благоустрояване на имотите и на помещения за обитаване от домакинствата на собствениците на земята и/или на лицата, които произвеждат селскостопанска продукция от съответните земеделски земи.

Изграждането на обекти върху земеделски земи в земеделски територии без промяна на предназначението на земеделската земя е регламентирано в нормата на чл. 46, ал. 1 от Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони с изричното условие, че обектите, които ще се изграждат трябва да имат функции, които са съвместими с предназначението на имотите.

За целите на изследването са представени обобщени резултати от емпирично изследване на тема,, Устройство на земеделските територии“.

Анкетирането обхваща 96 човека – земеделски производители от Югозападния район за планиране.

Използван е метода на пряко анкетиране „Лице в лице“.

В изложението по-долу са представени обобщените резултати от анкетирането в неговите две части:

- профил на респондента;
- и специализирани въпроси върху темата на анкетното проучване.

I-ви раздел: Профил на респондента

1. Общ брой анкетирани – 96 човека – 100%.

Фигура 1

2. Полова структура:
   а/ мъже – 55 човека или 57,29%;
   б/ жени – 41 човека или 42,71%

Фигура 2

3. Възрастова структура:
а/ до 25 години – 18 човека или 22,23%;
б/ от 26 до 35 години - 24 човека или 25,00%;

в/ от 36 до 45 години - 22 човека или 22,92%:
г/ от 46 до 55 години - 18 човека или 18,75%;
д/ 55+ години - 14 човека или 14,58%

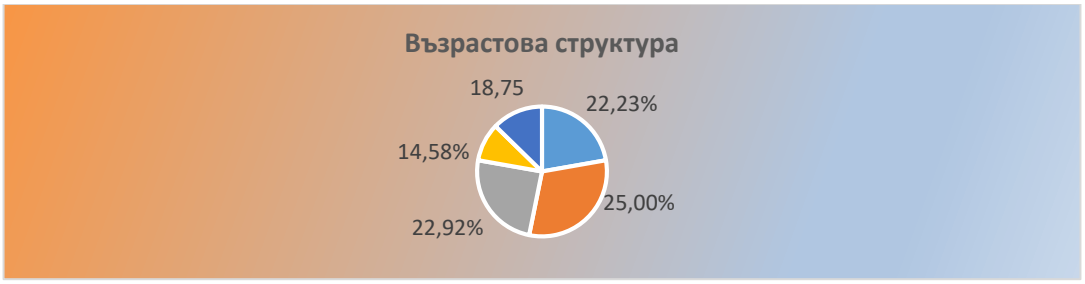

Фигура 3

4. Регистриран като земеделски производител:
а/ от 5 години - 19 човека или 19,79%;
б/ от 10 години - 25 човека или 26,04%;
в/ от 15 години – 27 човека или 28,13%;
г/ над 15 години– 25 човека или 26,04%

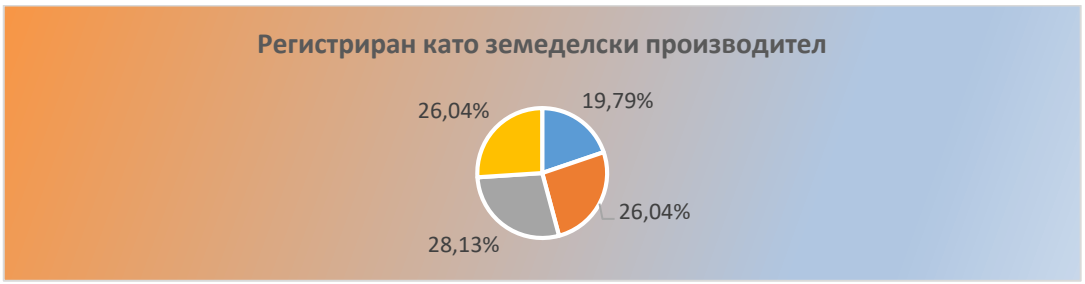

Фигура 4

II-ри раздел: Специализирани въпроси

1. Въпрос: 1. Вашата земеделска земя е разположена (възможен е повече от един отговор):
а/ извън границите на урбанизираната територия – 81 човека или 84,38%;
б/ в границите на урбанизираната територия - 22 човека или 22,92%;
в/ и в двете локации - 74 човека или 77,08%

Фигура 5

2. Въпрос: Ако Вашият отговор на първи въпрос е „а“, предприемали ли сте мероприятия по устройство на земеделската територия:

а/ да – 66 човека или 68,75%;

б/ не – 30 човека или 31,25 %;

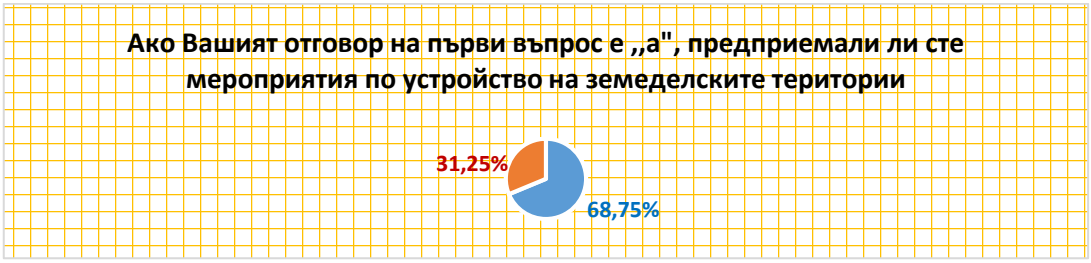

Фигура 6

3. Въпрос: Ако Вашият отговор на предходния въпрос е „да“, тези мероприятия са (възможен е повече от един отговор):

а/ Изграждане на селскостопански обекти – 62 човека или 64,58%;

б/ Обект за постоянно обитаване в застроен фермерски двор – 41 човека или 42,70%;

Фигура 7

4. Въпрос: Някои от провежданите от Вас мероприятия, бяха ли свързани със смяна на предназначението:

а/ да – 38 човека или 57,58%;

б/ не – 28 човека или 42,42%;

Фигура 8

5. Въпрос: Ако Вашият отговор на въпрос №4 е „да“, това означава, че обектите, които са изградени са за неземеделски нужди:

а/ да – 22 човека или 57,89%;

б/ не – 16 човека или 42,11%

Фигура 9

6. Въпрос: Ако Вашият отговор на въпрос №5 е „не“, това означава, че обектите, които са изградени, са съвместими с предназначението на имотите:

а/ да – 11 човека или 68,75%;

б/ не – 5 човека или 31,25%

Фигура 10

7. Въпрос: Как оценявате функциите на подробните устройствени планове при даден отговор „да“ на 4-ти въпрос (възможен е повече от един отговор):

а/ като необходимост – 69 човека или 71,88%;

б/ като задължително условие – 81 човека или 84,38%;

в/ като възпрепятстващ донякъде фактор – 38 човека или 39,58%

Фигура 11

Изводи

Показаните в изложението обобщени резултати от раздел втори на анкетното проучване, дават основание за оформяне на следните изводи:

1. Респондентите, които притежават земеделска земя извън границите на урбанизираната територия, са преобладаващо мнозинство (84,38%), и същите в по-голямата си част (68,75%) са предприемали устройствени мероприятия върху земеделската територия, където са разположени и техните земеделски земи;

2. Устройствени мероприятия активно са осъществявали по-голяма част (68,75%) от респондентите, чиито земеделски земи са разположени в границите на урбанизирана територия;

3. Устройствените мероприятия на респондентите са насочени основно към изграждане на селскостопански обекти (64,58%), но има проявени инициативи и по отношение изграждането на обекти за постоянно обитаване в застроен фермерски двор;

4. Впредвид на действащите правни регламенти, с оглед осъществяване на устройствени мероприятия в земеделските територии, 57,58% от респондентите са осъществили смяна на предназначението на земеделската земя и в тази връзка са изградени обекти за неземеделски нужди;

5. По-голяма част от респондентите (68,75%) са изградили обекти, съвместими с предназначението на имотите;

6. По отношение на задължителното наличие на подробен устройствен план при застрояване на земеделски територии, основна част от респондентите (84,38%) го оценяват безрезервно, 71,88% от респондентите го оценяват като необходимост, но 39,58% от респондентите го оценяват като възпрепятстващ донякъде фактор.

Заключение

Устройството на земеделските територии може да бъде квалифицирано като важен инструмент не само в развитието на аграрния сектор, чрез осигуряване на необходимата му специфична инфраструктура, но и в развитието на регионите и селските територии.

Устройството на земеделските територии не може да се отграничи само като ангажимент на собствениците и ползвателите на земеделските земи, но и като ангажимент на държавата и общините.

Така например, учредяването на сервитути в земеделските земи (Велковски, В., 2020г., стр.74), е учредяване на специфично вещно право, предшествано от влизане в сила на парцеларен план, което вещно право е необходимост и част от енергийната политика на държавата и неин ангажимент като специфичен устройствен акт.

Устройствените мероприятия върху земеделските територии отразяват спецификите на територията (Велковски, В., 2022г., стр.86), като по този начин се осигуряват условия за устойчивото развитие на аграрния сектор

при осъществяване също така на още една политика, паралелна на устройствената политика - инфраструктурната.

Използвана литература

Велковски, В., „Учредяване на вещни права върху земеделските земи“, доклад пред научна конференция с международно участие на тема: „Перспективи пред аграрната наука и иновации за устойчиви продоволствени системи“, публикуван в Научни трудове на АУ-Пловдив, том LXII, кн. 2, 2020 г., Академично издателство на АУ-Пловдив, 2020 г. ISSN 1312-6318 (Print) и ISSN 2367-5845 (Online), стр. 74.

Велковски, В. „Устройствени мероприятия върху земеделски земи – аспекти, проблеми, механизми“, Книга, Издателство „Валдес –ВВ-ГВ“ - София, 2022 г., ISBN 978-619-7649-03-1, стр. 86.

Закон за опазване на земеделските земи, Обн. ДВ. бр. 35 от 24 април 1996 г., изм. ДВ. бр. 14 от 18 февруари 2000 г., изм. ДВ. бр. 41 от 10 май 2024 г.;

Закон за устройство на територията, в сила от 31.03.2001 г., Обн. ДВ. бр. 1 от 2 януари 2001 г., изм. ДВ. бр. 41 от 24 април 2001 г., изм. и доп. ДВ. бр. 6 от 20 януари 2023 г., доп. ДВ. бр. 86 от 13 октомври 2023 г.

Наредба №7 от от 22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, в сила от 13.01.2004 г., Издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството Обн. ДВ. бр. 3 от 13 януари 2004 г., изм. ДВ. бр. 10 от 28 януари 2005 г., изм. и доп. ДВ. бр. 84 от 21 октомври 2022 г.

Наредба № 19 за строителство в земеделските земи без промяна на предназначението им, в сила от 06.11.2012 г., издадена от министъра на земеделието и храните и министъра на регионалното развитие и благоустройството Обн. ДВ. бр. 85 от 6 ноември 2012 г.

www.lex.bg.